

ÎN JURUL GENEALOGIEI LUI BARBU BREZIANU (I)

de MIHAI SORIN RĂDULESCU

Résumé

L'article présente l'ascendance du feu historien de l'art Barbu Brezianu (1909–2008), petit-fils du commandant Eftimie Ulescu, participant à la Guerre d'Indépendance de 1877–1878, et arrière-petit-fils du colonel Istrate Sămeșescu, ministre de la Guerre en 1862. Par les femmes, Barbu Brezianu descendait des familles Hinna, Ulescu, Grădișteanu (du district de Prahova, une autre famille que celle originaire du village de Grădiștea, dans le district d'Ilfov) et Bosianu. Ses ancêtres étaient pour la plupart des Roumains, mais il y avait également des Grecs dans son ascendance.

La filiation de la famille Brezianu remonte au «polcovnic» (colonel) Constantin Brezianu de Fefelei (aujourd'hui englobé dans la ville de Mizil, dans le district de Prahova). Son fils, Mareș Brezianu, a eu à son tour comme fils Vasile Mareș Brezianu, grand-père du côté paternel de l'historien de l'art et poète Barbu Brezianu. Une autre branche intéressante de la famille Brezianu descendait du «pitar» Iancu Brezianu, un autre fils de Mareș Brezianu.

Sa première épouse, Adina Assan, était la fille de Basil G. Assan, l'un des héritiers du moulin à vapeurs Assan de Bucarest, voyageur autour du monde et publiciste. Sa seconde épouse, Irina Fortunescu, était la nièce du professeur C. D. Fortunescu, l'un des fondateurs de la prestigieuse revue *Arhivele Olteniei*.

Keywords: Brezianu, Ulescu, Sămeșescu, Hinna, Bozianu, Assan, genealogy, family, art historian, Brâncuși.

Numele Brezianu nu provine, după cum s-ar putea crede, de la cunoscuta localitate Breaza din județul Prahova, ci de la un sat cu același nume, situat mai la răsărit și încadrat administrativ astăzi în județul Buzău. Fac această afirmație întemeindu-mă pe proximitatea geografică dintre Breaza de la est de Ploiești și celelalte sate legate de trecutul familiei Brezianu. Fefelei, Fântânele, Breaza, Sângeru – localitate legată de boierii Bozieni cu care Brezenii se încuscriseră –, sunt localități aflate la distanțe relativ mici, la est de Ploiești și de Valea Prahovei, în zona în care altădată existase județul Saac, împărțit în anii '40 ai secolului al XIX-lea între județele Prahova și Buzău.

Breaza de pe Valea Prahovei e legată de două familii boierești din Țara Românească, altele decât Brezenii. Pe de-o parte, de familia Saegiu, mai precis de Nicolae Saegiu¹ care a ctitorit biserica de aici. Din Catagrafia de la 1829, aflăm despre „Neculaie Saegiu, n. Ipir, 40 ani, sluger, al lui Costache Saegiu, șade în Breaza în Prahova i un petec de moșie Călinești și o vie la Bălțați”². Pe de altă parte, familia Bibescu-Brâncoveanu își avea aici un conac ce mai există și în zilele noastre. Domnitorul Gheorghe Bibescu obișnuia să rezideze uneori aici și unele scrisori ale sale poartă în antet localitatea Breaza.

O familie cu numele Brezeanu – care a dat Ploieștiului în perioada interbelică un primar, pe Constantin Brezeanu – este originară de la Teișani, în județul Prahova. Cunoscutul actor Ion Brezeanu, împreună cu fiul său Grigore, realizatorul filmului din 1912 despre Războiul Independenței, întâiul film românesc, făceau parte dintr-o familie care ar putea fi înrudită cu cea a lui Barbu Brezianu.

¹ Despre acest personaj, vezi Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Prahova (mai departe SJAN Prahova), Ploiești, fond *Tribunalul jud. Prahova Secția I*, dos. nr. 451 / 1845, document din 15 septembrie 1845: Catagrafia averii răposatului Nicolae Saegiu.

² *Catagrafie oficială de toți boerii Țării Românești la 1829* (la Județul Prahova), publicată de Ioan C. Filitti, București, Tipografia Curții Regale F. Göbl și Fii, 1929, p. 36.

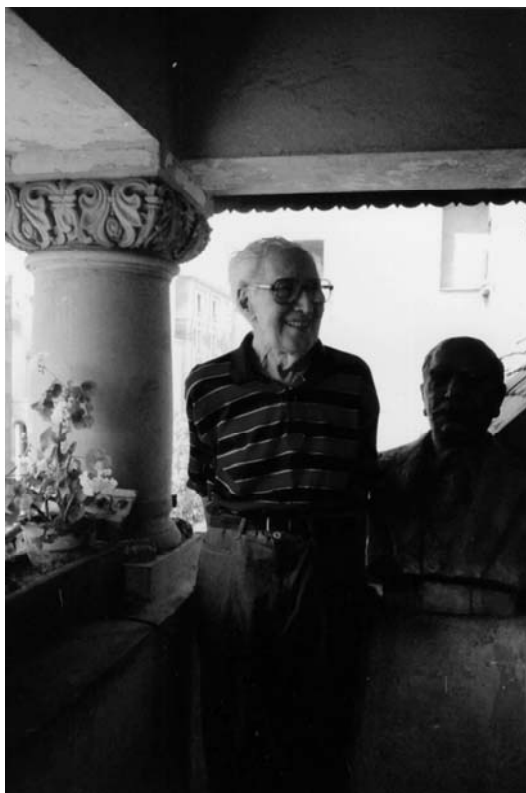

Fig. 1. Barbu Brezianu, foto: Andrei Brezianu, col. Mihai Sorin Rădulescu.

Mareș Brezianu – tatăl pitarului Iancu Brezianu – și fratele său, Matache Brezianu, fii ai polcovnicului Constantin Brezianu, sunt menționați în Catagrafia publicată de Ioan C. Filitti³. Iancu Brezianu este făcut pitar în 6 decembrie 1839⁴. La 23 octombrie 1845, un Matache Brezeanu din satul Netoți se judeca pentru o datorie bănească cu Nițu Lăcurean din Fântânele⁵.

În 10 septembrie 1855, se încheia un act de împărțeală a averii răposatului Mareș Brezianu între cei trei fii ai săi: Iancu – fiul cel mare –, Vasile și Gheorghe (Ghiță). Moșia Găgenii de Jos, pe atunci în județul Buzău, numărând 690 stânjeni, se va stăpâni de toți frații⁶. Casele din satul Fefelei, precum și tot „locul de țelină” din dealul Năieni, vor fi stăpânite de Ghiță. Via din Valea lui Stan era atribuită lui Vasile. La acestea se adăuga averea mișcătoare împărțită între frați.

Bunicul istoricului de artă și poetului Barbu Brezianu (Fig. 1, 2), Vasile Mareș Brezianu⁷ (1831–1908)⁸, căsătorit la București în 25 septembrie 1860 cu Elisabeta Al. Hina, era frate cu pitarul Iancu Brezianu (+ 1898) (Fig. 3), străbunicul diplomatului și poetului Dinu Mareș. Mama poetului Dinu Mareș era Constanța Brezianu (1877–1959), soră cu compozitoarea Ecaterina Mumuianu. Ele erau fiicele lui Leonida Brezianu

³ *Ibidem*, p. 42: La județul Saac [Săcueni], „Adăogiri din catagrafia de la 1 nov. 1831”, „Feciori de boeri” sunt trecuți „Mareș Brezeanu, al polcovnicului Constantin Brezeanu, șade în Fefelei, venit 2 000 lei; Matache Brezeanu, al polcovnicului Constantin Brezeanu, șade în Fântânele, venit 500 lei”.

⁴ B.A.R., ms. rom. 872, transcris de Alexandru V. Perietzianu-Buzău, f. 300v, poziția 579. Vezi și *Hotărnicia moșiei Fefelei din județul Buzăului*, București, 1883.

⁵ SJAN Prahova, fond *Tribunalul jud. Prahova Secția I*, dos. nr. 518 (526)/1845.

⁶ Serviciul Municipiului București al Arhivelor Naționale (mai departe SMBAN), fond fam. *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 6/1855.

⁷ Despre genealogia familiei înrudite Mareș, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, București, 1999, cap. *Intregiri istorico-genealogice privind poetul Dinu Mareș*, p. 158–162. De observat că a mai existat în Țara Românească o familie de mici boieri cu acest nume, cea a polcovnicului Scarlat Mareș, din care scoboară filologul Alexandru Mareș.

⁸ Despre proprietățile sale, vezi SMBAN, fondul *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 50/1909, actul de împărțeală a averii defunctului Vasile Mareș Brezianu, din 13 iunie 1909. Pentru decesul acestuia, vezi *ibidem*, dos. nr. 56/1908, f. 1, Extract Morți n. 63, din 4 ian. 1908: Vasile M. Brezeanu [scris cu „ea”], de 79 ani, pensionar, căsătorit cu Elisa, născut și domiciliat în București; fiul decedaților Mareș și Ecaterina. A încetat din viață în 3 ianuarie la ora șapte ante meridian, în casa din str. Sălciilor no. 9. Martori: Ion Stănescu, 38 ani, „amplouiat”, din str. Meselor n. 99, cunoscut cu mortul; Ioan Rusu, 28 ani, cântăreț, din Bd. Neatârării 35, cunoscut cu mortul. Decesul a fost consemnat de Const. Slătineanu, ofițer al Stării Civile. Vasile M. Brezianu era comandor al ordinului Coroana României. Din acest act aflăm, așadar, că mama lui Vasile M. Brezianu se numea Ecaterina.

(+ 1879) și ale Mariei Karamzulis – sau Caramzulea – și nepoatele de fiu ale pitarului Iancu Brezianu⁹ și ale Eufrosinei Macedonski, potrivit tradiției de familie, mătușa poetului Alexandru Macedonski.

Fig. 2. Barbu Brezianu, foto: Andrei Brezianu, col. Mihai Sorin Rădulescu.

Amintirea familiilor Mareș și Brezianu este păstrată în capitală de câteva case ce respiră parfumul vechilor București: casa lui Nicolae Brezianu de pe strada A. D. Xenopol (Fig. 4), cea a lui Dimitrie Mareș de pe strada Mihai Eminescu (Fig. 5), cea a lui Nicolae Mareș de lângă Cișmigiu, pe alea Șipotul Fântânilor. Acestora li se adaugă și altele pe care desele transformări urbanistice ale Bucureștilor le-au împins în neființă. Un Costache Caramzulea apare drept ctitor la biserica Sf. Pantelimon din apropierea Căii Moșilor¹⁰. Pe pitarul Dimitrie (Matache) Caramzulea îl am într-o frumoasă miniatură pe care mi-a dăruit-o cândva ca amintire, descendentă sa, regretata Colette Axentie, născută Mareș.

În 12 martie 1869, „B. Bresianu” – e vorba probabil de Vasile, francizat „Bazil” – era numit director general al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, funcție pe care o ocupase până atunci cu titlu provizoriu¹¹. În ceea ce privește proprietățile sale, la 11 ianuarie 1883, Sultana Bantaș, fiica lui C. Villara (+ 1876) și soția maiorului C. Bantaș, domiciliată în str. Municipală 21, îi vindea lui Basile Mareș Brezianu, domiciliat în str. Luminei 6, trupul de moșie numit Goranca – Șerpeasca, moștenit de la tatăl ei. Ținea de comuna Găgeni – Vintileanca, plasa Tohani, fostă în județul Buzău, învecinându-se la nord cu moșia Găgenii de Jos a lui Basile M. Brezianu¹².

Numele străzii Luminei s-a schimbat în strada Christian Tell. De la serviciul „Patrimoniu” al Primăriei Municipiului București am aflat că, cu cea mai mare probabilitate, numărul 6 de atunci coincide cu același număr din zilele noastre. Casa care face colțul cu strada Biserica Amzei se află alături de casa lui Iancu Marghiloman – casa părintească a omului politic conservator Alexandru Marghiloman – în care se află sediul Ambasadei Franței. Casa în care a locuit Vasile Mareș Brezianu cu familia sa adăpostește astăzi la parter o

⁹ Despre averea pitarului Iancu Brezianu, vezi *ibidem*, dos. nr. 52/1885: Testamentul lui Ion Brezianu din 15 decembrie 1888. Spicuiesc din el: 100 000 franci, valoarea moșiei Găgeni, pe care o lăsa fiului său Nicu, numit executor testamentar; 60 000 franci, valoarea caselor cu tot mobilierul; 30 000 franci, valoarea caselor din Dealu Spirii; 1000 franci, viile Scueni [sic!] + diferite sume de bani.

¹⁰ George D. Florescu, *Din vechiul București*, București, 1935, p. 65.

¹¹ *Monitorul Oficial*, nr. 62 din 18/30 martie 1869, p. 359.

¹² SMBAN, fond fam. *Mareș – Brezianu – Constantinide*, dos. nr. 37 / 1883, f. 1.

croitorie. Afinitățile familiei Brezianu cu Franța se văd confirmate și de această proximitate topografică cu sediul misiunii ei diplomatice.

Fig. 3. Pitarul Iancu Brezianu, fotografie la B.A.R., Cabinetul de Stampe, cota 167141, fotografie a tabloului aflat la Muzeul Județean de Artă „Ionescu-Quintus”, Ploiești.

Fig. 4. Casa lui Nicolae Brezianu, București, str. A. D. Xenopol nr. 10, dec. 2012, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Fig. 5. Casa pitarului Dimitrie (Matache) Mareș, București, str. Mihai Eminescu nr. 58, dec. 2012, foto: Mihai Sorin Rădulescu.

Elisaveta Hina era fiica lui Alexandru Hina, despre care aflăm din *Catagrafia boierilor din Țara Românească la 1829*, că era „n. Buc., 48 ani, medelnicer, al lui Ianache Hina, șade în Buc., are o casă i o moșie”¹³. Prenumele este scris sub forma „Aleco”, ceea ce trimite – ca și numele său de familie – la o obârșie grecească. Coincidența face ca numele străbunicului lui Barbu Brezianu să figureze alături de cel al medelnicerului „Mihail Nicolae Paleologa” (scris cu „a” final), ascendentele prietenului său mai tânăr, scriitorul Alexandru Paleologu. Ce mică-i lumea și în domeniul arhondologiilor!

Moșia amintită în catagrafie este Lupeni, pe drumul mare spre Măgurele, jud. Ilfov (drumul Craiovei), în care aveau părți paharnicul Alexandru Hina și Elena Alexandridi¹⁴. Potrivit *Arhondologiilor Țării Românești de la 1837–1858*, Alecu Hina a fost făcut paharnic în 6 decembrie 1839¹⁵; înainte deținuse cinul de medelnicer, după cum se vede și din Catagrafia de la 1829. Mai apar doi Hina în Arhondologia din perioada regulamentară: Gheorghe Hina, care a primit rangul de pitar la 1 ianuarie 1840, apoi pe cel de serdar în 8 aprilie 1851 și Ioan Hina, făcut pitar la 4 septembrie 1842¹⁶. Este vorba, evident, de un patronimic diferit de cel al familiei Schina, apropiat fonetic și tot de origine grecească.

O altă fiică a paharnicului Alecu Hina, Caliopi, a fost căsătorită Cuțarida¹⁷ și de la ea provine, foarte probabil, prenumele nepoatei ei de soră, Caliopi Brezianu, căsătorită Cociu. Familia Cuțarida este legată de orașul Ploiești unde au trăit câțiva membri ai săi, dintre care unul poartă chiar prenumele de Andrei. Într-un „Catastih pentru toți boerii caftanlâi și feciorii caftanlâilor ce să află hălăduitori atât în orașu[l] Ploestii, cât și prin alte locuri din acel județ”¹⁸ din 1831 sunt amintiți Costandin Cuțarida și Andrei Cuțarida. În vara anului 1832, al doilea armaș Andrei Cuțarida se judeca la Judecătoria Saac cu biv clucerul Ioan Sibiceanu¹⁹. La 28 septembrie 1832, slugerul Costandin Cuțarida era numit judecător în locul comisului Iancu Grădișteanu²⁰.

¹³ *Catagrafie oficială de toți boerii Țării Românești la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, p. 16.

¹⁴ Rezumat de Alexandru V. Perietzianu-Buzău al unui document aflat în posesia lui Barbu Brezianu, din 1855–1860. Obiectul său îl constituie hotarul amintitei moșii Lupeni, proprietatea Mănăstirii Radu Vodă, dată cu embatic. Martori sunt țărani vecini: Irimia Sima, 40 ani, Stan Pupăza, 60 ani, Filip sin Stan, 57 ani, Radu Matei, 40 ani, Nicolae sin Radu, 50 ani, Dumitru Cojocar. Este menționat un document din 1814 prin care Radulatul [sic!] Theodosie donează Zamfiriței Ciocan, soția răposatului Teodor Ciocan, 80 stânjeni din moșia Lupeni a mănăstirii cu embatic. De asemenea, este amintit și un document din 1823, prin care Gligore ieromonah dă serdarului Alecu Măleanu 30 pogoane din moșia Lupeni cu embatic. Un al treilea document menționat, din 1825, este foaia de zestre a Elenei Alexandridi (sau Alexandrini), fiica Zamfiriței și a lui Teodor Ciocan (este menționat și egumenul Avram).

¹⁵ Paul Cernovodeanu și Irina Gavrilă, *Arhondologiile Țării Românești de la 1837*, Brăila, 2002, p. 105.

¹⁶ *Ibidem, loc. cit.*

¹⁷ SMBAN, fond *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 55/1860, f. 1.

¹⁸ SJAN Prahova, fond *Prefectura jud. Prahova*, dos. nr. 64/1831, f. 3.

¹⁹ SJAN Prahova, fond *Tribunalul jud. Prahova Secția I*, dos. nr. 594/1832.

²⁰ *Ibidem*, dos. nr. 712 / 1832.

O familie Hina apare și la Iași în secolul al XIX-lea. Publicistul Rudolf Suțu, descendent din domnitorul Alexandru Suțu, reproducea în cartea sa *Iașii de odinioară* chiar o fotografie a Mariei Hinna²¹ (născută Hrisoverghi). Unul dintre stâlpii Jockey Clubului de la Iași era un membru al acestei familii, încuscrită cu Hrisoverghi, un neam vechi ce pretindea chiar o obârșie bizantină: „Sunase ora întâlnirii membrilor acestui club, rău văzut de unii, mai ales de acei care nu puteau pătrunde într-însul. [...] Cei cu îndatoriri judecătorești și avocațești se grăbeau – își amintea Vasile Panopol – pentru a nu-și pierde locul la masa de cărți. Dintre magistrați, cel dintâi apărea consilierul Alecu Hinna, înzestrat cu o frumoasă bărbie neagră, cănită, spuneau unii...”²².

Vasile și Elisaveta Brezianu²³ au avut mai mulți copii: Caliopi²⁴ – căsătorită în 1882²⁵ cu Ștefan Cociu²⁶ –, Elena²⁷ – devenită în 1896 soția locotenentului Negoescu (de care a divorțat în 1909) –, Barbu (1875–1947) – căsătorit cu Ioana Ullescu, părinții poetului și istoricului de artă Barbu Brezianu –, Alexandrina – soția (din 1905) a locotenentului Romulus Stareșiu (în ortografia de astăzi „Stareș”) ²⁸ –, Grigore²⁹ – căsătorit cu Florica Manolescu³⁰, nepoată de frate a actorului Grigore Manolescu – și Eliza, căsătorită în 1906 cu inginerul Nicolae Costinescu³¹.

Alexandrina s-a născut, potrivit actului său de naștere, în 29 noiembrie 1877, la ora opt jumătate post meridian, în casa părinților săi din str. Luminei nr. 6³². Grigore a văzut lumina zilei la 8 decembrie 1878, la orele

²¹ Rudolf Suțu, *Iașii de odinioară*, vol. II, Iași, 1928, p. 19. Aici numele Hina este scris cu dublu „n”.

²² Vasile Panopol, *Pe ulițele Iașului*, București, 2000, p. 111.

²³ SMBAN, fond fam. *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 55/1860, f. 1, Extras Cununați Biserica Amzei no. 4: La 25 septembrie 1860, s-au cununat la Biserica Amza „Dlui Vasile June Brezián sin Mareș din mah.Mihai Vodă”, de 29 ani, cu Elisabeta, fiica paharnicului Alexandru Hina din mahalaua Amzei, de 17 ani, având ca naș pe paharnicul Alexandru Hina cu fiica sa Caliopi Cuțarida.

De asemenea, *ibidem*, dos. nr. 54 / 1860, f. 1, Act de cununie no. 4: la 25 septembrie 1860, în București mahalaua Biserica Amza jud. Ilfov, s-au cununat „Vasilie June Brezian” din mahalaua Mihai Vodă, fiul „D. Mareș Brezian”, cu „Elisaveta fiica d.paharnic Alexandru Hina din mahalaua bis. Amza”, amândoi la întâia cununie. Nași i-au avut pe paharnicul Alexandru Hina împreună cu Caliopi Cuțarida. Slujba a fost oficiată de preotul Teodorit [lecțiune nesigură].

²⁴ *Ibidem*, dos. nr. 58/1862, f. 1, Extras Nașteri Biserica Amzei no. 25, pe anul 1862: la 24 iunie 1862, s-a născut în București, mahalaua Biserica Amzei, Caliopi, fiica lui Vasile Brezeanu și a Elisavetei. La 21 iulie 1862, a fost botezată ortodox, naș fiind Alexandru Hina, iar slujba a fost ținută de preotul Andronic.

²⁵ *Ibidem*, dos. nr. 52/1882: contract de căsătorie din 10 iunie 1882, între Basiliu M. Brezianu tată și Eliza B. Brezianu mamă, domiciliați în București, str. Luminei no. 6, la căsătoria fiicei lor Calliope cu Ștefan I. Cociu din București, str. Călărași 57. Îi constituiau dotă suma de lei 30 000 „în monedă sunătoare”, pentru cumpărarea unui imobil urban sau rural.

²⁶ Despre acesta aflăm câteva date din actul său de deces, la SMBAN, fond fam. *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 60/ 1907, f. 1, Extras no. 6814 din 12.XI.1907: Morți, Ștefan I. Cociu, de 60 ani, căsătorit cu Caliopi, născut și domiciliat în București, fiul decedaților Ion și Paraschiva Cociu. A murit la 10 noiembrie 1907, în casa din str. Călărașilor 81. Martori: Aurel Șt. Cociu, de ani 24, student, fiul decedatului; Ion G. Radulian, de ani 25, avocat, din str. Popa Soare 42, nepotul mortului. A consemnat Constantin Slătineanu, ofițer al Stării Civile. Decedatul primise două decorații: Steaua României în grad de ofițer, brevet no. 2044 din 10 mai 1894 și Coroana României în grad de ofițer, brevet nr. 2699 din 13 august 1897.

²⁷ SMBAN, fond *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 61/1871, f. 1, act de naștere no. 96 din 4.II.1871 al Elenei Brezianu: Elena, născută în 1861 februarie 2, în București, în casa părintească din str. Luminei no. 6, fiica dlui Vasile Brezeanu (scris cu diftongul „ea”) de ani 44, funcționar și D[umneai]ei Elisa V. Brezeanu, de ani 26, în suburbia Amza. Martori: Toma Cernea, 44 ani, funcționar, din suburbia Popa Tatu; Nicolae Ștefănescu, 32 ani, funcționar, din suburbia Sf. Ilie. A consemnat Constantin Iconomu, ofițerul Stării Civile al com. București, circumscripția II jud. Ilfov.

²⁸ *Ibidem*, dos. nr. 69/1905, contract de căsătorie din 5 ian. 1905: Vasile M. Brezianu, rentier, domiciliat în București, str. Luminei 6, împreună cu soția sa Eliza V. Brezianu, constituiau dotă fiicei lor Alexandrina, la căsătoria ei cu locotenentul Romulus Stareșiu:

- a) Icoana Maicii Domnului
- b) 33 066 m.p. teren situat la bariera Rahova suburbia Spirea nouă, care face parte din întregul teren de 231 466 m.p.
- c) 272 m.p. din grădina caselor din București, str. Luminei no. 6
- d) lei 30 000 în numerar rezultat dintr-o vânzare de teren.

²⁹ Vezi mai jos în anexă documentul nr. 2.

³⁰ O soră a Floricăi Manolescu, Berta, a fost căsătorită cu fizicianul Alexandru Proca, fost colaborator al lui Marie Curie la Paris.

³¹ Acesta nu făcea parte nici din familia financiarului liberal Emil Costinescu, nici din cea – de obârșie nobilă ardelenescă – a magistratului Scarlat Costinescu din București.

La căsătoria Elizei Brezianu cu inginerul N. G. Costinescu, părinții miresei îi constituiau o dotă, prevăzută într-un contract de căsătorie care poate fi consultat la SMBAN, fond fam. *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 72/1906. Dota cuprindea: I) Icoana Maicii Domnului; II) „lei 9 000 (nouă mii) pentru trusou, instalație și celelalte cheltuieli de nuntă, fără ca prețuirea să facă vânzare; III) Lei 41 000 (patruzecișiumii) în numerar, în care intră și valoarea celei de-a patra parte a grădinii noastre, din strada Luminei no. 6, conform declarațiunii făcută deja la primăria capitalei, care a expropiat acest imobil, declarațiune făcută cu privire și la celelalte fiici ale noastre căsătorite; IV) Un teren de 33 066 metri pătrați sau a șaptea parte din întregul teren de 231 466 m.p. ce posedăm în suburbia Spirea Nouă la bariera din Calea Rahovei”.

³² *Ibidem*, dos. nr. 68/1877, f. 1, Extract Primăria Com. București, Of. Stărei Civile, din registul actelor pentru născuți pe anul 1877, nr. 1020 din 1877 nov. 30: „Alessandrina” era fiică legitimă a lui Vasile Brezianu, de ani 50, funcționar și a Elisei Brezianu, de ani 33. Martori: Maiorul Michail Macedonsky, de ani 46, din str. Cazărmei no. 7 și Anton Săulescu, de ani 50, avocat, din str. Berzei no. 96. A consemnat Nicolae Furcă, ofițerul Stării Civile din București, circumscripția II.

șase ante meridian, în strada Luminei no. 6³³. Potrivit actului său de naștere, Eliza s-a născut în București, în 10 ianuarie 1881, la ora zece postmeridian, în casa părinților săi din suburbia Amza, strada Luminii no. 6³⁴.

Urmași au avut toți copiii lui Vasile Brezianu, cu excepția fiicei celei mari, Caliopi. În descendența lor se întâlnesc, prin mariaje, câteva nume mai cunoscute: Cumbari, Raicoviceanu, Ottulescu și Comorovschi. Grigore V. Brezianu a avut un fiu cu același prenume (1911–1965) care a fost căsătorit cu Eliza Warthiadi, a cărei soră, Elena, a avut de soț pe medicul neurolog Ion Cantacuzino – din ramura lui Șerban Vodă –, critic și istoric de film. Surorile Warthiadi erau fiicele inginerului agronom Dimitrie Warthiadi, nepot de fiu al doctorului bucureștean cu același nume și descendent pe linie feminină al Kretzuleștilor și al Filipeștilor de la Drajna (jud. Prahova).

În ramura istoricului de artă Barbu Brezianu s-a păstrat moșia Găgenii de Jos – mai exact suprafața rezultată din partajul din 1855 – doar până în 1911. La 29 martie acel an, Barbu B. Brezianu, magistrat, domiciliat la Pitești și fratele său locotenentul Grigore B. Brezianu, domiciliat în București, vindeau lui G. D. Pencioiu, avocat din Craiova, moșia lor Găgenii de Jos cu trupul Goranca – Șerpeasca, pendinte de comuna Vintileanca, fostă în județul Buzău, fostă proprietate a defunctului lor părinte Vasile M. Brezianu. Moșia avea o întindere de aprox. 410 ha, iar prețul la care a fost vândută era de 820 lei de ha sau în total de 336 200 lei³⁵. Poate că această vânzare a intervenit datorită neînțelegerilor dintre frați și surori. Cu trei ani înainte, fiica cea mare a lui Vasile M. Brezianu, Caliopie Cociu, domiciliată în București, Calea Călărașilor 81, chema în judecată pe frații și surorile sale³⁶ pentru ieșirea din indiviziune și realizarea partajului bunurilor rămase de la părintele lor care încetase din viață în București, str. Sălciilor 9. Averea care urma să fie împărțită, cuprindea moșia din comuna Găgeni – Vintileanca, plasa Tohani, pe atunci în județul Buzău, în întindere de cca 800 pogoane; via din comuna Fântânele, cătunul Valea lui Stan, jud. Prahova, în întindere de cca 26 pogoane; un loc în București, Calea Rahovei, suburbia Bărbătescu; 7 înscrisuri ale Societății Anonime „Letea” în valoare de 8 000 lei³⁷. În 1909, a avut loc un partaj al averii rămase de la Vasile M. Brezianu, între copiii acestuia, cu excepția Elenei Negoescu, care a renunțat la moștenirea ce i se cuvenea³⁸.

În această ramură a familiei s-au succedat trei generații de magistrați: Vasile Mareș Brezianu, fiul său, Barbu Brezianu, magistrat la Pitești și apoi consilier la Curtea de Casație și fiul său cu același prenume, istoric de artă și poet care până la instaurarea regimului comunist a exercitat și el profesiunea de judecător. Într-o conversație avută cu câțiva ani în urmă, regretatul istoric de artă Radu Bogdan, mult timp coleg la Institutul de Istoria Artei cu Barbu Brezianu, îmi spunea că acribia de cercetător a acestuia din urmă, vizibilă în lucrările sale, provenea de la fosta sa profesiune de magistrat. Fie-mi îngădui să împărtășesc întru totul această opinie.

O altă ramură a aceleiași familii Brezianu descindea din pitarul Ion (Iancu) Brezianu, căsătorit cu Eufrosina Macedonski, soră cu generalul Alexandru Macedonski, tatăl poetului cu același nume. După cum

³³ *Ibidem*, dos. nr. 70/1878, f. 1: „Buletin de nascere” din 1878 dec. 9 – nou-născutul „Grigorie” a fost botezat în 14 ian. 1879, la Biserica Amzei, având ca nașă pe Caliopi Brezianu.

³⁴ *Ibidem*, dos. nr. 71 / 1881, f. 1, Extract din registrul actelor pentru Născuți, pe anul 1881, no. 34, din 11 ian. 1881. Eliza s-a născut ca fiică legitimă a lui Vasile M. Brezianu, de ani 53, funcționar și a Elisei, de ani 34. Martori: Barbu Ion, de ani 27, cârciumar, din str. Teilor no. 94; Stan Tudor, de ani 25, industriaș, din str. Polonă 136. A consemnat Dimitrie Brăescu, ofițer al Stării Civile din București, circ. II.

³⁵ SMBAN, fond fam. *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 34/1911, f. 1. Frații Barbu și Grigore Brezianu stăpâneau moșia amintită în virtutea actului de partaj autentificat de Tribunalul Ilfov nr. 6007, din 13 iunie 1909. La data alcătuirii contractului de vânzare, Eliza B. Brezianu locuia în București, str. Sălciilor nr. 9.

³⁶ *Ibidem*, dos. nr. 47/1908: frații și surorile erau Elena G. Negoescu, domiciliată în București, str. Sălciilor nr. 9 și soțul ei căpitan G. Negoescu, Elisa N. G. Costinescu și soțul ei ing. N. G. Costinescu, domiciliați în București, str. Viitorului 3, Alexandrina locot. Stareșiu și locot. Stareșiu, domiciliați în Fortul Ștefănești din jud. Ilfov, Barbu V. Brezianu, magistrat, domiciliat la Pitești și locotenent Grigore V. Brezianu, domiciliat în str. Sălciilor 9.

³⁷ *Ibidem*, loc. cit.

³⁸ *Ibidem*, dos. nr. 50/1909, f. 1: *Act de Impărțea* între Calliopi St. Cociu, văduvă menajeră, domiciliată în București, str. Brezoianu no. 44; Barbu Brezianu, magistrat, domiciliat în Pitești; Alexandrina Stareșiu, autorizată de soțul meu locot. Stareșiu, domiciliați în București str. Polonă no. 90; locot. Gr. Brezianu, domiciliat în București, str. Sălciilor no. 9; Eliza Costinescu, autorizată de soțul ei Nicolae Costinescu, domiciliați în București, str. Viilor no. 3. La acea dată Eliza V. Brezianu, văduvă, domicilia în București str. Sălciilor no. 9. Averea găsită la încetarea din viață a tatălui lor cuprindea:

- Moșia Găgenii din jud. Buzău, pl. Tohani, com. Vintileanca, în întindere de 821 pogoane, evaluată de Consiliul de Administrație al Creditului Funciar Rural la suma de lei 270 000.
- Via din cătunul Valea lui Stan, com. Fântânele, jud. Prahova, în întindere de 12 pogoane, din care 4 plantate, evaluate la suma de 15 000 lei.
- Patru din șapte părți din locul situat în București, Calea Rahovei, suburbia Bărbătescu, care a aparținut Elizei Brezianu născută Hina; valora 27 200 lei.
- Mai multe bonuri ale Fabricii Letea, în valoare de lei 8 000.

Totalul averii rămase cuprindea 330 200 lei, din care se scădeau diferite datorii, rămânând 192 700 lei.

Tot activul succesiunii trecea exclusiv asupra fraților Barbu Brezianu și locotenent Grigore Brezianu, pe jumătate la fiecare (f. 2).

se poate vedea în documentul din anexa I, Iancu Brezianu – un omonim al marelui actor, dar erau oare rude? – era proprietar la Fefelei și de asemenea la Găgeni³⁹, în județul Prahova. La 30 august 1845, el se judeca pentru moșia din hotarul Bătrâna cu Matache, fiul lui Raicu⁴⁰. Un portret al său – a cărui fotografie am găsit-o la Cabinetul de Stampe al Bibliotecii Academiei Române – a fost donat de strănepoata sa directă Colette Axentie născută Mareș, Muzeului de Artă de la Ploiești (după cum este specificat pe verso-ul acestei fotografii de către mâna donatoarei).

Potrivit unei genealogii comunicate de către N. Butculescu, regretatului genealogist Alexandru V. Perietzianu-Buzău, Nicolae Brezianu (1852–1911) – fiul pitarului Iancu Brezianu – a fost căsătorit cu Maria Caramzulea (n. 1856), fiica pitarului Dimitrie (Matache) Caramzulea (+ 1874) și a soției sale Anica născută Lămotescu (1834–1874). Aceștia din urmă au mai avut următorii copii: Caterina (n. 1855), Dimitrie (n. 1854) și Elena (n. 1864). Printre rudele Caramzuleștilor și *ipso facto* ale urmașilor lui Nicolae Brezianu se numărau pictorul Henri H. Catargi și descendenții naturali ai lui Mihail Kogălniceanu, cu numele de Lecca și Eliade. Mai exact, mai sus-amintita Anica Lămotescu⁴¹, fiica paharnicului Constantin Lămotescu (+ 1848) și a soției sale, Catinca M. Butculescu (1812–1889)⁴², avea următorii frați și surori: Alecu, Marița, Nicolae, Elena, Gheorghe, Constantin, Dumitru, Raluca, Emanuel și Mihail. Colonelul Nicolae Lămotescu (1833–1874) a fost bunicul matern al pictorului Henri H. Catargi. Căpitanul Constantin Lămotescu (1834–1909), unul dintre copiii menționați, a fost căsătorit cu Maria Mareș, din familia boierilor Mareș amintiți mai sus, ceea ce face dublă înrudirea dintre neamurile Brezianu și Mareș. Fie pomenit și faptul că una dintre fiicele căpitanului Constantin Lămotescu și ale soției sale, Eugenia, a fost căsătorită cu un chirurg faimos în vremea sa, Traian Nasta. Potrivit unei legende adevărate⁴³, Eugenia a fost iubita patriarhului Miron Cristea.

În aceeași ordine de idei, a iubirilor interzise, una dintre fiicele paharnicului Constantin Lămotescu, Raluca (1836–1909), căsătorită mai întâi cu maiorul Macovei și a doua oară cu nobilul francez de Laroque, a avut o legătură de dragoste cu marele Mihail Kogălniceanu, din care s-a născut o fiică, Maria. Ea a avut de soț mai întâi pe Ioan Lecca, din familia boierească moldovenească cu acest nume și a doua oară pe Atanase Eliade. A avut copii cu amândoi, demn de amintit fiind faptul că unul dintre copii, Margareta, avea să devină soția lui Henri Coandă.

Raluca Lămotescu, iubita lui Mihail Kogălniceanu și ruda soției lui Nicolae Brezianu, apare și în corespondența inedită a acestuia din urmă. „Dragă Marioară – scria Nicolae Brezianu nevastei sale – că astăzi lucrăm în biuroși și mă pomenesc cu Kogălniceanu pe ușă, eu ream în vestă și papuci și astfel m-a surprins căci moșii nici nu scie să anunție. M-am scuzat cât am putut și-n urmă am venit la subiect. Cucoana Raluca, [î]mi zice el, a venit de la Paris, și am venit să te întreb când să vie la Bucuresci pentru a aranja afacerea Creditului? I-am răspuns că-n orice zi afară de sărbătoare, când am ceva mai bun de făcut; sărbătoarea, i-am spus, țin să fiu în patru ochi cu [cuv. nedescifrat] ingrată. In fine s-a hotărât a-i scrie să vină vineri./Dacă o voi putea decide, sper să ți-o aduc la vie, împreună cu fata și cred că-ți voi face cea mai mare surpriză. În orice caz, dacă va voi să vină te voi depeșa”⁴⁴. Scopul vizitei Ralucai Lămotescu era să ia cu împrumut de la rudele sale 1 000 franci. Nicolae Brezianu era în acea vreme avocatul lui Mihail Kogălniceanu, ceea ce avea, desigur, o legătură cu înrudirea (prin alianță) cu Raluca Lămotescu.

Via de care e vorba în scrisoare se afla la Valea Călugărească, cătunul Valea Largă, unde familia Nicolae Brezianu posedă și case. Potrivit unui inventar al averii rămase de pe urma decesului acestuia, în anul 1911, era vorba de „1. Un corp de casă, pentru locuit compus din patru camere cu o sobă, construcție de zid, învelită cu tablă, una din camere servind de salonaș, alta de birou și a doua ca locuință de dormit, toate cu mobila lor necesară, menționându-se că în salonaș și birou pian și case de bani nu există. / 2. Un corp de casă în fața primului corp, având două camere de locuit cu mobila lor; sub același acoperământ o magazie pentru conservatorul vaselor compus din două despărțituri, tot corp construit de zid”⁴⁵.

³⁹ SMBAN, fond *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 6/1855.

⁴⁰ SJAN Prahova, fond *Tribunalul jud. Prahova Secția I*, dos. nr. 394/1845.

⁴¹ Despre familia acesteia, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Familia Lămotescu*, în „Ziarul de Duminiță”, nr. 43 (526), din săptămâna 29 octombrie – 4 noiembrie 2010; supl. cult. al *Ziarului Financiar*, 29 octombrie 2010 (doar pe Internet).

⁴² Despre Butculești, vezi idem, *Despre genealogia Anei Aman*, în *SCIA*, 2013, serie nouă, tomul 3 (47), 2013, p. 164–165.

⁴³ Știu chestiunea chiar de la una dintre cele două fiice ale Eugeniei Nasta, regretata doamnă Anne-Marie Miculescu, născută Nasta.

⁴⁴ SMBAN, fondul fam. *Mareș – Brezianu – Constantinidi*, dos. nr. 89/1883, scrisoare din 24 august (f. a.) a lui Nicolae Brezianu către soția sa Maria, f. 4.

⁴⁵ *Ibidem*, dos. nr. 40 / 1911, f. 2. Vezi, de asemenea, *ibidem*, f. 1: *Proces-Verbal* din 5 noiembrie 1911, de punere în posesie a Mariei N. Brezianu a viei defunctului Nicolae I. Brezianu din comuna Valea Călugărească, cătunul Valea Largă.

Nicolae Brezianu a practicat avocatura în București, având câțiva clienți iluștri, precum Mihail Kogălniceanu sau colonelul Constantin Blaremburg, fost prefect al Poliției Capitalei. Și-a început studiile de drept la București și le-a continuat la Paris de unde îi trimitea scrisori tatălui său, mai ales pentru a-i cere bani⁴⁶, dar nu numai⁴⁷. Una dintre primele epistole trimise de studentul parizian tatălui său datează din 20 iulie 1870⁴⁸, ceea ce face să constatăm ca sejurul său în capitala Franței a durat peste opt ani. În această scrisoare este amintit „Nenea Alecu Crețescu”, jurist însemnat al vremii sale, membru al Consiliului de Stat în vremea lui Cuza și prim-președinte al Curții de Casație. Faptul că îl numește „Nenea” – ca și pe „Nenea Vasile” Brezianu – trimite la legătura lor de rudenie pe linia Macedonski – Papazoglu. Alecu Crețescu era fiul căpitanului de panduri Ioniță Crețescu zis „Ortopan” și al soției sale Elencu născută Papazoglu. Pe de altă parte, mama lui Nicolae Brezianu, Eufrosina, era fiica lui Dimitrie Macedonski, personaj de tristă amintire în contextul răscoalei lui Tudor Vladimirescu și a soției sale născută tot Papazoglu. Oricum apelativul din epistola amintită constituie un indiciu asupra înrudirii dintre această ramură a Brezenilor și poetul Alexandru Macedonski.

De asemenea, maiorul „Michail Macedonsky” este consemnat la 30 noiembrie 1877 ca martor în actul de naștere al Alexandrinei, fiica lui Vasile și a Elizei Brezianu. Avea în acel moment 46 de ani și locuia pe str. Cazarmii nr. 7⁴⁹. După informațiile comunicate de regretata Colette Axentie, născută Mareș, Mihail Macedonski era frate cu Eufrosina Macedonski căsătorită Brezianu.

O mică digresiune pentru familia Caramzulea care s-a încuscrit cu această ramură a Brezenilor. În pisania veche, datând din 1790 – încastrată în peretele sudic al pronaosului bisericii „Sf. Pantelimon” din București, în apropiere de Foișorul de Foc – este amintit printre ctitorii ei, alături de popa Ivan de la Silvestru, logofătul Constantin Borănescu și Ene Mănciulescu, „jupan Constantin Caramzulea”⁵⁰. Unii purtători ai acestui nume se întâlnesc în prima jumătate a secolului al XIX-lea la Cerneți, pe atunci capitala județului Mehedinți. La 8 mai 1835, Înalțul Divan al Țării Românești confirma hotărârea din anul precedent a Divanului Judecătoresc al Craiovei în pricina dintre Ioan Caramzulea de la Cerneți și Ioan Beicuș de la Gârnița Ghelmeșioaiei în legătură cu stăpânirea cu protimis de către întâiul menționat a unor stânjeni, decisă în 1825⁵¹.

⁴⁶ *Ibidem*, dos. nr. 82 / 1873, f. 2. Nicolae Brezianu locuia la Paris pe Boulevard Saint Michel 65.

⁴⁷ *Ibidem*, dos. nr. 84 / 1878, scrisoare a lui Nicolae Brezianu către tatăl său, datând din 8 martie 1878, Paris: f. 1, P.S. – „Te rog, Tatișo, abonează-mă la *Journal de Bucharest* a căruia redacțiune se află pe piața Theatrului și Directorul este Marsillac; sau dacă nu, la *Journalul Dreptul* sau la oricare altul, ca să mă inițiez și eu la ce se petrece în terră, pentru ca să nu fiu cu totul strein când mă voi întoarce”.

⁴⁸ *Ibidem*, dos. nr. 81 / 1870, ff. 1–2:

„Sărut mâna, Tatișo!

Profit de plecarea lui Țuculescu pentru ca să-ți trimet thesele pe care să le distribui pe la amicii D-le. Te rog dă una lui Nenea Ghiță Ciupagea, una D-lui Philip Focșăneanu; cele două cari sunt puse sub bandă cu adresa lui Nenea Vasile care e rugat să dea una lui Nenea Alecu Crețescu [subl. mea]. Pe celelalte împarte-le cui voiești Dumneata.

Pentru că ești atât de bun ca să accedezi cererii mele de a face Doctoratul, te rog Tatișo dragă să stăruiești pe lângă Schina care este Decan al Corpului de Advocați ca să mă înscriu în lista stagiilor pentru ca când voi veni în țară să mi-am stagiul deja făcut și să nu fiu constrâns a accepta doi ani după lege.

Nici o formalitate nu este de împlinit decât prezentarea titlului meu de licențiat în drept de la facultatea din Paris pe care-l poți constata prin Thesă; [cuv. nedescifrat] Diploma, dar nu mi s-a liberat încă, și pentru ca să obții un simplu certificat trebuie să mai plătesc bani.

Te rog, Tatișo dragă, să-mi trimieți paralele (1 500 fr.) înainte de finele luni pentru că am [cuv. nedescifrat] concediu la casă și dacă nu voi a mă lăsa să plec la băi (lucru de care ți-o repet am mare necesitate) voi putea pleca la 1 august, trebuind ca în septembrie să fiu în Paris pentru ca să pot prepara eczamenul.

Tremur de frică că n-o să vrei a-mi acorda suplimentul pentru băi, cu toate astea bazat de o parte pe afecțiunea dumitale părintească, de altă parte pe bunele nuvele ce am că recolta este excelentă, [i]mi vine a crede și sunt convins că n-o să consimtă a-mi neglija sănătatea.

Aștept răspunsul dumitale; Iartă-mă că nu-ți pot scri[e] mai mult astă dată pentru că Tzouicoulescu pleacă diseară și trebuie a mă grăbi să-i duc paquetul

fiu supus

Nicu

Te rog, Tatișo, nu uita a trimete imediat anecsata scrisoare cu Thesele lui Nenea Vasile”.

⁴⁹ *Ibidem*, dos. nr. 68/1877, f. 1.

⁵⁰ George D. Florescu, *op. cit.*, p. 65.

Urmașii Mariei Brezianu născută Caramzulea îi scriau numele sub forma „Karamzulis”, care suna mai exotic și mai interesant, dar care era în același timp, probabil, mai aproape de forma inițială.

⁵¹ *Înalțul Divan 1831–1847. Inventar arhivistic*, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1958, doc. nr. 518, pp. 140–141.

În martie 1832, logofătul Ienache Caramzulea ot Filipești avea în fața Tribunalului Județului Prahova o pricină cu slugerul Mihalache Rahtivanu pentru o cârciumă⁵². În octombrie 1845, parucicul Caramzulea se judeca pentru o datorie de 80 galbeni cu șetrarul Nicolae Predescu din București⁵³.

O altă pricină s-a petrecut între Zamfirache Caramzulea și tizul său Zamfir Caluda din Cerneți care făcea recurs – fără succes – la Înalțul Divan fiind nemulțumit de hotărârea Divanului Craiovei; era vorba de 344 stânjeni din moșia Zăgaia județul Mehedinți⁵⁴.

⁵² SJAN Prahova, fond *Tribunalul jud. Prahova secția I*, 267/1832, delă din 23 martie 1832.

⁵³ *Ibidem*, dos. nr. 529/1845, document din 29 octombrie 1845.

⁵⁴ *Înalțul Divan 1831–1847. Inventar arhivistic*, doc. nr. 1896, p. 449.